

248336

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

248336

ปัจจัยที่ตีพิมพ์ได้แก่การขอสมัครเรียนโทเนื่องกับผู้ถูกกวดมรดกต่างมีที่ผู้
ที่เมื่อถึงกับข้อที่ผู้บรรพที่ในแคลของเกษตรกรรมในแคลหลวงเวียงจันทน์
ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

บุญจันทร์ มณีแสง

วิชาศาสตรมหาบัณฑิต
(เกษตรศาสตร์)
สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
สิงหาคม 2553

ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการยอมรับการเลี้ยงโคเนื้อพันธุ์ลูกผสมระหว่างแม่พันธุ์
พื้นเมืองกับพ่อพันธุ์บราห์มันแดงของเกษตรกรในนครหลวงเวียงจันทน์
ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

บุญจันทร์ มณีแสง

วิทยานิพนธ์นี้เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อเป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
(เกษตรศาสตร์)
สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
สิงหาคม 2553

ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการยอมรับการเลี้ยงโคเนื้อพันธุ์ลูกผสมระหว่างแม่พันธุ์
พื้นเมืองกับพ่อพันธุ์บราห์มันแดงของเกษตรกรในนครหลวงเวียงจันทน์
ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

บุญจันทร์ มณีแสง

วิทยานิพนธ์นี้ได้รับการพิจารณาอนุมัติให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เกษตรศาสตร์)
สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
รองศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ชัย พัฒนพงศา

.....กรรมการ
รองศาสตราจารย์ ดร.รุ่ง ศิริสัตย์ลักษณ์

.....กรรมการ
รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล เศรษฐบุต

.....กรรมการ
รองศาสตราจารย์ ดร.โชค มิเกล็ด

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

.....อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
รองศาสตราจารย์ ดร.รุ่ง ศิริสัตย์ลักษณ์

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล เศรษฐบุต

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
รองศาสตราจารย์ ดร.โชค มิเกล็ด

26 สิงหาคม 2553

© ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจาก รองศาสตราจารย์ ดร. นรินทร์ชัย พัฒนพงศา ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร. รุจ ศิริสัตยลักษณ์, รองศาสตราจารย์ ดร. สุรพล เศรษฐบุตร และ รองศาสตราจารย์ ดร. โชค มิเกล็ด กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ได้ให้คำแนะนำแนวคิดต่างๆ ในการค้นคว้าวิทยานิพนธ์ ตั้งแต่เริ่มต้นจนสำเร็จสมบูรณ์ ตลอดจนคณาจารย์ทุกท่านและเจ้าหน้าที่บุคลากรในภาควิชาส่งเสริมและเผยแพร่การเกษตร ที่กรุณาให้คำปรึกษาและช่วยเหลือด้านกำลังใจมาโดยตลอด ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ เจ้าหน้าที่ศูนย์ค้นคว้าการเลี้ยงสัตว์น้ำช่วง เจ้าหน้าที่ที่ทำการในอำเภอ นาทายทอง และเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อพันธุ์ลูกผสมทุกท่านที่เอื้อเฟื้อข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย

ท้ายที่สุด ขอขอบพระคุณ คุณพ่อทองศรี มณีแสง คุณแม่มยุ มณีแสง พี่สาววันคำ มณีแสง พี่ชายบุญมี มณีแสง ภรรยาเวียงไซ ศรีจันทร์ทองทิพย์ คณบดีคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว สำนักงานความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ (สพร) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ รุ่นพี่รหัส 50 รุ่นน้องรหัส 52 เพื่อนรหัส 51 และเพื่อนๆ ทุกท่านที่เป็นส่วนผลักดัน ให้การสนับสนุน เป็นกำลังใจ และให้โอกาสทางการศึกษาเป็นอย่างดีเสมอมา ซึ่งการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาหวังว่าคงมีประโยชน์บ้างไม่มากก็น้อย สำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนผู้ที่สนใจเกี่ยวกับการเลี้ยงโคเนื้อพันธุ์ลูกผสมระหว่างแม่พันธุ์พื้นเมืองกับพ่อพันธุ์บราห์มันแดง ในนครหลวงเวียงจันทน์ คุณค่าและประโยชน์ที่พึงมีนี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่ บิดา มารดา พี่สาว พี่ชาย ภรรยา ลูกทุกคน คณาจารย์ทุกท่าน และผู้ที่มีส่วนร่วมในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ทุกท่าน หากแม้ว่ามีส่วนหนึ่งส่วนใดที่บกพร่องจากผลการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยขอน้อมรับด้วยความเต็มใจ

บุญจันทร์ มณีแสง

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการยอมรับการเลี้ยง โคเนื้อพันธุ์ลูกผสมระหว่าง
แม่พันธุ์พื้นเมืองกับพ่อพันธุ์บราห์มันแดงของเกษตรกรในนครหลวง
เวียงจันทน์ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ผู้เขียน นายบุญจันทร์ มณีแสง

ปริญญา วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เกษตรศาสตร์) ส่งเสริมการเกษตร

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์ ดร. รุ่ง ศิริสัตย์ลักษณ์	อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
รองศาสตราจารย์ ดร. สุรพล เศรษฐบุตร	อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
รองศาสตราจารย์ ดร. โโชค มิเกล็ด	อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

บทคัดย่อ

248336

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพพื้นฐานบางประการของเกษตรกรผู้เลี้ยง
โคเนื้อพันธุ์ลูกผสมระหว่างแม่พันธุ์พื้นเมืองกับพ่อพันธุ์บราห์มันแดง (2) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้อง
กับการยอมรับการเลี้ยงโคเนื้อพันธุ์ลูกผสมระหว่างแม่พันธุ์พื้นเมืองกับพ่อพันธุ์บราห์มันแดง และ
(3) ศึกษาถึงปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการเลี้ยงโคเนื้อพันธุ์ลูกผสมระหว่าง
แม่พันธุ์พื้นเมืองกับพ่อพันธุ์บราห์มันแดง

ประชากรเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษา คือ เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อพันธุ์ลูกผสมในนครหลวง
เวียงจันทน์ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จำนวน 120 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการ
เก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสถิติเพื่อการวิจัย
ทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน
มาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุ

ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 50.42 ปี หนึ่งใน
สามส่วนจบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา จำนวนครึ่งหนึ่งมีตำแหน่งทางสังคมคือ เป็นกรรมการบ้าน
มีประสบการณ์ในการเลี้ยงโคเฉลี่ย 14.32 ปี ส่วนใหญ่ไม่เคยเข้ารับการศึกษาเกี่ยวกับการเลี้ยงโคเนื้อ

248336

พันธุ์ลูกผสม มีรายได้เฉลี่ย 65,704.33 บาท/ปี เกษตรกรมีหนี้สินเฉลี่ย 6,863.33 บาท/ปี มีแรงงานในครัวเรือนที่ใช้ในการเลี้ยงโคเนื้อจำนวน 1 คน ถือครองที่ดินโดยเฉลี่ย 14.22 ไร่ ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการเลี้ยงโคเนื้อพันธุ์ลูกผสม 1 – 2 ครั้ง/เดือน โดยรับข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริม

การศึกษาค้นระดับความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับเทคโนโลยีการผสมเทียมและการเลี้ยงโคเนื้อพันธุ์ลูกผสมระหว่างแม่พันธุ์พื้นเมืองกับพ่อพันธุ์บราห์มันแดง พบว่า เกษตรกรประมาณครึ่งหนึ่งมีความรู้ในระดับน้อยและจำนวนเกินครึ่งมีการนำไปปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

ในด้านทัศนคติของเกษตรกรต่อเทคนิคการผสมเทียมและการเลี้ยงโคเนื้อพันธุ์ลูกผสมระหว่างแม่พันธุ์พื้นเมืองกับพ่อพันธุ์บราห์มันแดง พบว่า โดยภาพรวมเกษตรกรมีทัศนคติในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่งต่อเทคโนโลยีการผสมเทียมและการเลี้ยงโคเนื้อพันธุ์ลูกผสม

การศึกษครั้งนี้ พบว่า ปัจจัยที่สัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการยอมรับการเลี้ยงโคเนื้อพันธุ์ลูกผสมระหว่างแม่พันธุ์พื้นเมืองกับพ่อพันธุ์บราห์มันแดงของเกษตรกร ได้แก่ ระดับการศึกษา การเข้ารับการฝึกอบรมการเลี้ยงโคเนื้อพันธุ์ลูกผสม การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการเลี้ยงโคเนื้อพันธุ์ลูกผสม และระดับปัญหา

เกี่ยวกับระดับปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการยอมรับการเลี้ยงโคเนื้อพันธุ์ลูกผสมระหว่างแม่พันธุ์พื้นเมืองกับพ่อพันธุ์บราห์มันแดง พบว่า เกษตรกรมีระดับปัญหาอยู่ในระดับน้อย ประเด็นปัญหาคือ การขาดแคลนด้านแรงงานการเลี้ยงโคเนื้อพันธุ์ลูกผสม การติดต่อเจ้าหน้าที่ผสมเทียมเมื่อโคเป็นสัด และการขาดความรู้ในเรื่องการเลี้ยงโคเนื้อพันธุ์ลูกผสม เกษตรกรมีข้อเสนอแนะที่สำคัญคือ ควรให้ความสำคัญกับการฝึกอบรมวิธีการเลี้ยงโคเนื้อพันธุ์ลูกผสม วิธีการปลูกหญ้า การทำฟางหมัก และการจัดตั้งกลุ่มผู้เลี้ยงโคเนื้อพันธุ์ลูกผสม

Thesis Title Factors Related to Adoption of Crossbred Beef Cattle Between Native Cow and Red Brahman Bull of Farmers in Vientiane Capital, Lao PDR

Author Mr. Bounchanh Manyseng

Degree Master of Science (Agriculture) Agricultural Extension

Thesis Advisory Committee

Assoc. Prof. Dr. Ruth Sirisunyaluck	Advisor
Assoc. Prof. Dr. Suraphol Sreshthaputra	Co-advisor
Assoc. Prof. Dr. Choke Mikled	Co-advisor

ABSTRACT

248336

The objectives of this research were (1) to study basic characteristics of farmers raising crossbred beef cattle between native cows and red brahman bulls. (2) to study the factors concerning the adoption of crossbred beef cattle between native cows and red brahman bulls. (3) to study problems, obstacles and suggestions of farmers raising the crossbred beef cattle between native cows and red brahman bulls.

The target population was 120 farmers in this study who were raising crossbred beef cattle in Vientiane, Lao PDR. The data was collected from 120 farmers mainly through interviews. The questionnaires were analyzed by using statistic analyses. In the statistical analysis, the following methods were used: frequency, percentage, means, standard deviation and multiple regression analysis.

The results of the research findings show that the most of the sampled farmers were male, with an average age 50.42. One in three had primary education, and one half had a social position of village authority. The average experience in raising cattle was 14.32 years. Most of the

sampled farmers never had previous training in crossbred beef cattle raising. The average of agricultural income was 65,704.33 baht/year, the average debt was 6,863.33 baht. Household one labor was used for crossbred beef cattle raising. The average of landholding was 14.22 rai. The level of receiving crossbred beef cattle raising 1-2 times per month by extension officers.

Study on knowledge and practice concerning crossbred beef technology cattle between native cow and red brahman bull raising showed that about half the farmers had a low level of knowledge and over half had little practical experience.

The attitude of farmers towards the new technique of artificial insemination of crossbred beef cattle between native cow and red brahman bull raising, found that overall farmers agreed strongly with the new technique of artificial insemination, and crossbred beef cattle.

The research results findings showed that factors of related significance to the adoption of crossbred beef cattle between native cow and red brahman bull of farmers were: the level education, training in crossbred beef cattle raising, media reports and level problem.

The research showed that the adoption of crossbred beef cattle between native cows and red brahman bulls by farmers had few level problems. The main problems the farmers stated were: labor insufficiency, contacting officers for artificial insemination while cows were in heat, and insufficient knowledge of crossbred beef cattle raising. The farmers important suggestions were the need for training in crossbred beef cattle raising, method of producing forage grass and silage, and establishment of groups for cattle raising.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
สารบัญ	๗
สารบัญตาราง	๘
สารบัญภาพ	๘
สารบัญแผนภูมิ	๘
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์	2
1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	2
1.4 สมมติฐานของการวิจัย	3
1.5 ขอบเขตการวิจัย	3
1.6 นิยามศัพท์	3
1.7 กรอบแนวคิดในการวิจัย	4
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
2.1 สภาพการเลี้ยงสัตว์ในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว	5
2.2 อาชีพการเลี้ยงโคเนื้อกับทางเลือกของเกษตรกร	6
2.3 พันธุ์โค	7
2.4 ประวัติการผสมเทียมโคในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว	12
2.5 การจัดการ โรคและการป้องกันรักษาโรคในโคเนื้อ	13
2.6 การส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อพันธุ์ลูกผสมระหว่างแม่พันธุ์พื้นเมือง กับพ่อพันธุ์บราห์มันแดง	15
2.7 แนวคิดเกี่ยวกับการยอมรับ	19

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.8 แนวคิดเกี่ยวกับความรู้และทัศนคติ	24
2.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	34
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย	40
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	40
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	40
3.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	43
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล	43
3.5 สถานที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยและรวบรวมข้อมูล	44
3.6 ระยะเวลาดำเนินการวิจัย	44
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	45
4.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม โดยทั่วไปของเกษตรกร	45
4.2 ข้อมูลด้านความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับเทคโนโลยีการผสมเทียมและการเลี้ยงโคเนื้อพันธุ์ลูกผสมระหว่างแม่พันธุ์พื้นเมืองกับพ่อพันธุ์บราห์มันแดง	50
4.3 ทัศนคติของเกษตรกรต่อเทคนิคการผสมเทียมและการเลี้ยงโคเนื้อพันธุ์ลูกผสมระหว่างแม่พันธุ์พื้นเมืองกับพ่อพันธุ์บราห์มันแดง	58
4.4 ปัญหาและข้อเสนอแนะ	59
4.5 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับเทคนิคการเลี้ยงโคเนื้อพันธุ์ลูกผสมระหว่างแม่พันธุ์พื้นเมืองกับพ่อพันธุ์บราห์มันแดง	61
4.6 การพิสูจน์สมมติฐาน	65
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	66
5.1 สรุปผลการวิจัย	66
5.2 การอภิปรายผล	69
5.3 ข้อเสนอแนะ	72
เอกสารอ้างอิง	73
ภาคผนวก	77
ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์สำหรับการวิจัย	78
ภาคผนวก ข ผลการทดสอบหาค่าความน่าเชื่อถือ	87
ประวัติผู้เขียน	90

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
4.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม โดยทั่วไปของเกษตรกร	46
4.2 การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการเลี้ยง โคเนื้อพันธุ์ลูกผสม	49
4.3 การติดต่อและได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ นักวิชาการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	50
4.4 ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับการเลี้ยง โคเนื้อพันธุ์ลูกผสมระหว่างแม่พันธุ์พื้นเมือง กับพ่อพันธุ์บราห์มันแดง	51
4.5 ระดับความรู้ในเรื่องการเลี้ยง โคเนื้อพันธุ์ลูกผสมระหว่างแม่พันธุ์พื้นเมือง กับพ่อพันธุ์บราห์มันแดงของเกษตรกร	57
4.6 ระดับการปฏิบัติเรื่องเทคนิคการเลี้ยง โคเนื้อพันธุ์ลูกผสมระหว่างแม่พันธุ์พื้นเมือง กับพ่อพันธุ์บราห์มันแดงของเกษตรกร	57
4.7 ทักษะคิดของเกษตรกรต่อเทคนิคการผสมเทียมและการเลี้ยงโคเนื้อพันธุ์ลูกผสม ระหว่างแม่พันธุ์พื้นเมืองกับพ่อพันธุ์บราห์มันแดง	58
4.8 ปัญหาและอุปสรรคในเทคนิคการเลี้ยง โคเนื้อพันธุ์ลูกผสม	59
4.9 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเทคนิคการเลี้ยง โคเนื้อลูกผสมระหว่างแม่พันธุ์พื้นเมือง กับพ่อพันธุ์บราห์มันแดง	61
4.10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์	62
4.11 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์ถดถอยพหุเมื่อตัวแปรตามคือ การยอมรับการเลี้ยงโคเนื้อพันธุ์ลูกผสมระหว่างแม่พันธุ์พื้นเมืองกับพ่อพันธุ์บราห์มันแดง	63
4.12 การวิเคราะห์ถดถอยพหุ ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการยอมรับการเลี้ยง โคเนื้อพันธุ์ลูกผสม ระหว่างแม่พันธุ์พื้นเมืองกับพ่อพันธุ์บราห์มันแดง	64

สารบัญภาพ

รูป	หน้า
1. การแบ่งกลุ่มของผู้ยอมรับการเปลี่ยนแปลง	22
2. ความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการส่งเสริมการเกษตรกับการยอมรับของเกษตรกร	23

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิ	หน้า
1. กรอบแนวคิดในการวิจัย	4
2. รูปแบบของกระบวนการตัดสินใจรับหรือไม่รับนวัตกรรม	20